

drie-maandelijks nieuwsbrief van de Janusz Korczak Stichting

nummer 1 & 2, mei 2004

Van de redactie en het bestuur

Bij wijze van uitzondering ontvangt u dit voorjaar een dubbeldik nummer van Het Kleine Korczak Bulletin; de nummers 1 en 2 dit keer samen-gevoegd. Er zijn weer boeiende zaken te melden en de bijdragen zijn bovendien zeer divers. We zetten de traditie voort dat we in elk nummer teksten van Korczak of verhalen en herinneringen rond het weeshuis 'Dom Sierot' opnemen. We ronden nu de serie Esterka (verhalen over het weeshuis die verschenen in De Kleine Revue, 1935) af. We hebben een heel bijzonder verhaal opgenomen waarin Joseph Steinhart zijn herinneringen aan Korczak beschrijft. Anouk Brink maakte er een samenvatting voor ons Bulletin voor.

In dit nummer starten we ook een nieuwe Column. Jeroen Petri bijt de spits af met *'Mijn leerling, zoon van een gastarbeider, allochtoon of immigrant?'* Een buitengewoon actueel onderwerp.

En ten slotte veel interessante berichten en aankondigingen, waaronder nieuws van onze Vlaamse Korczak vrienden.

Bij deze gelegenheid is het goed om alle bestuursleden van de Janusz Korczak Stichting even aan u voor te stellen. De volgorde is alfabetisch.

Joop Berding;

onderwijskundige bij de Rotterdamse Schoolbegeleidingsdienst

Anouk Brink;

onderwijskundige

Theo Cappon;

pedagoog en voorzitter

Jan van Eeken;

restaurateur antieke meubelen en orgelbouwer

Lodewijk Galenkamp;

student opleiding management en medewerker 'Nash Dom' zomerkampen

Mia van Gulik;

voormalig directiesecretaresse Unie voor

Christelijke Onderwijs, penningmeester

Ernst van der Klauw;

groepsleerkracht groep 7 & 8 basisonderwijs te Almere, secretaris

Jeroen Petri;

kinder- en jeugdpsycholoog, werkzaam bij Raad voor de Kinderbescherming

Meindert Schaap;

geoloog en klinisch kinder- en jeugdpsycholoog; werkveld: straatkinderen en 'children in conflict with the law' en 'children in extremely difficult' (internationaal) circumstances' (CEDC)

Irit Suissa;

pedagoog en werkzaam in de kinderopvang.

Erik Tassyns;

pedagoog, medewerker vakgroep pedagogiek universiteit Gent en coördinator Korczak Vereniging Vlaanderen.

Charlotte Visch;

kinderpsychotherapeut en verbonden aan de Nederlandse Academie voor Psychotherapie

Willy Verweij;

directeur kinderopvang 'De Boerderij' te Weesp

P R I K B O R D

Presentatie van het boek

'Jij en ik en wij samen'

Het boek 'Jij en ik en wij samen' geeft een beeld over het Russisch - Nederlandse Korczak kamp 'Nash Dom'

We hebben 10 jaar over dit boek gedroomd... En nu, in december 2003 is het verschenen, mooi, sprankelend, fraai. De omslag van het boek is door de ontwerpster en de kampbegeleidster Ankie Stoutjesdijk in de favoriete kleur van Korczak gemaakt. Het is bekend dat voor Korczak groen de kleur van zomer, gras en vakantie was, met andere

woorden de kleur van de kinderjaren. Op de groene kaft staat een klavertjevier zoals op de vlag van Korczaks Dom Sierot. Alleen op het boek zien we een bloemenslinger waar elk klavertjevier op een hartje lijkt. Dat is geen toeval, want het project van de zomerkampen wordt gedragen door liefde en vriendschap tussen kinderen, begeleiders, ouders, vrienden, zelfs sponsors.

Op het boek staan de volgende woorden: 'Het zomerkamp 'Nash Dom', een project van het Korczak Jeugdcentrum in Moskou, bestaat 10 jaar. Inmiddels hebben 140 mensen uit Rusland, Nederland, Oekraïne, Duitsland, Zwitserland en de Verenigde Staten als begeleider aan het kamp deelgenomen, sommigen eenmalig, anderen aan meerdere kampen. Zij hebben allemaal een stukje van zichzelf in het kamp achtergelaten en zeer veel kinderen warmte gegeven. Dit boek dragen wij op aan hen, uit dankbaarheid voor hun geheel belangeloze inzet.' Het boek is in twee talen verschenen, het Russisch en het Nederlands. De presentatie van het boek heeft op 20 december 2003 in Rusland (Moskou) en op 14 februari 2004 in Nederland plaats gevonden.

Op 14 februari verzamelden zich in Almere, in de gezellige zaal van buurthuis 'Avanti', bijna alle kinderen en begeleiders, die ooit naar het 'Nash Dom' kamp zijn geweest, voor de presentatie van het boek. Ook veel ouders en gewoon geïnteresseerden waren aanwezig. We zagen een videocollage van de verschillende kampjaren, we haalden herinneringen op aan de grappige en indrukwekkende gebeurtenissen uit het kamp en de cabaretier Arie de Bruin met zijn emotioneel en tegelijkertijd geestig en humoristisch pedagogisch programma maakte de dag compleet. Natuurlijk was er ook veel tijd om bij te praten, het boek door te bladeren, opnieuw de albums met foto's te bekijken en liedjes te zingen.

Beide presentaties (in Moskou en in Almere) leken niet op een plechtige gebeurtenis met een bestuur en officiële toespraken. De sfeer van alle twee is meer te vergelijken met 'huiselijk', vol met vreugde, vriendschap en liefde. Dat past heel goed bij 'Nash Dom', want de naam van het kamp betekent 'Ons Huis'. De sfeer echter komt niet plotseling uit de lucht vallen. Die sfeer werd opgebouwd in de loop der jaren door de inspanning van vele mensen die niet jammeren over de globale maatschappelijke afkoeling maar zelf beginnen met een kampvuur aan te steken om kinderen warmte te geven. Ons kamp is eigenlijk een bijzondere microkosmos, een eilandje van veiligheid, warmte en vertrouwen voor kinderen met en zonder lichamelijke beperkingen uit verschillende steden en landen.

De beste versierselen van beide ontmoetingen waren de eigen kinderen van sommige begeleiders. De oudste van allemaal, Sasja, 6 jaar oud (beiden ouders – kampbegeleiders) droomt om dit jaar voor het eerst mee te gaan. De jongste, Renée van 3 weken, kwam met haar ouders (beiden – kampbegeleiders) naar haar eerste 'Nash Dom' bijeenkomst. Hebben we nog een andere bewijs nodig dat dit Korczak project zal voortgaan en in de goede handen ligt?

Irina Demakova

Irina Demakova (professor aan de postacademische opleiding, voorzitter van het Jeugd Centrum 'Nash Dom' en vice-president van de Janusz Korczak Stichting in Rusland) heeft aan de wieg van het 'Nash Dom' kamp gestaan en vele jaren het kamp geleid. Nu werkt ze er als pedagogische ondersteuning voor begeleiders. Ze is één van de auteurs en redacteurs van het boek 'Jij en ik en we samen'. Irina was uitgenodigd voor de presentatie van het boek. Tijdens haar verblijf in Nederland heeft ze een aantal scholen en organisaties bezocht (CPS, Anna Frank Stichting etc.)

Nieuwe opleiding Kindermediation aan de Nederlandse Academie voor Psychotherapie

Kindermediation is een nieuw vak. De Kindermediator werkt met grote of kleine groepen kinderen. Hij of zij gaat de kinderen leren om probleemsituaties en conflicten op te lossen. Het betreft conflicten tussen kinderen onderling en tussen kinderen naar volwassene(n).

Werkterreinen zijn o.a. de school, buurthuis, speelplek, vereniging en natuurlijk de eigen, zelfstandige praktijk. Het gaat dan om groepsproblemen (pestten, mishandeling, buitensluiten, discriminatie, etc.) en individuele problemen die gevolgen hebben in de groep (scheiding, dood van een naaste, ADHD, etc).

Respect, moreel besef, liefhebben en verdraagzaamheid vormen de pijlers van de basishouding van de Kindermediator. Het gedachtegoed van Korczak is hierin de grote inspiratiebron en de grondslag waarop dit nieuwe vak vorm krijgt.

Deze 3-jarige opleiding aan de Nederlandse Academie voor Psychotherapie in Amsterdam start in oktober 2004.

Verdere informatie:

Nederlandse Academie voor Psychotherapie
020 615 04 94
www.academie-psychotherapie.nl

Janusz Korczak Ontmoetingsdag 2004

De jaarlijkse Korczakdag voor donateurs en overige belangstellenden is inmiddels een prachtige traditie geworden. Dit jaar ontmoeten we elkaar weer in AVANTI (Almere Haven) op zaterdag 30 oktober.

We kiezen voor een dag waarop we heel specifiek stil staan bij enkele hoofdgedachten van Korczaks pedagogiek. Thema's die ook nu een grote actualiteit hebben. Het is een mogelijkheid om het gedachtegoed van Korczak nader te onderzoeken en te bevragen. We denken aan de volgende invalshoeken:

- 'Kunnen wij kinderen kennen? of de verborgen wereld van het kind'
- 'Een kind is niet je bezit',
- 'Korczak over kinderen aan de zelfkant van de samenleving' (tevens het thema van het Korczak jaarboek 2004)

U krijgt voor deze Korczakdag te zijner tijd een uitnodiging toegestuurd.

Korczakprijs 2004

Op zaterdag 13 november zal de Janusz Korczak prijs 2004 worden uitgereikt aan 'De Kopergieterij' in Gent in België. 'De Kopergieterij' is een theaterhuis voor kinderen en jongeren, dat onder leiding van Eva Bal sinds 1978 steeds verder is gegaan met het maken van professioneel (jeugd)theater en andere vormen van podiumkunst. De nadruk wordt gelegd op de grote betrokkenheid van de kinderen en de jongeren, bijvoorbeeld in de keuze en de uitwerking van de thema's die herkenbaar zijn voor het (jeugdige) publiek, - maar ook eye-openers zijn voor aanwezige volwassenen.

U ontvangt meer informatie over de prijsuitreiking in het volgende Kleine Korczak Bulletin en via de speciale uitnodiging. Noteert u wel alvast de datum.

Janusz Korczak Vereniging Vlaanderen

Vrijdag 23 en zaterdag 24 april hield Janusz Korczak Vereniging Vlaanderen haar eerste Koning MattheijswEEKEND. 's Vrijdags werd er verzamelen geblazen in de Volkshogeschool Elcker-lk in Antwerpen (waar de Nederlandse Korczak-tentoonstelling stond opgesteld) en 's zaterdags bij de Barge aan de Rigakaai in Gent, in het bijzijn van de volkskun-

stenaar en initiatiefnemer van de welbekende Gentse Feesten, Walter De Buck. We hadden vooraf geen enkel benul van de mogelijke opkomst. Uiteindelijk hebben over de twee dagen gespreid redelijk veel mensen gereageerd. De reacties waren enthousiast en wij hielden er een enorm goed gevoel aan over.

Vanuit de contacten tijdens dit weekend zullen in de nabije toekomst zeker nog samenwerkingsverbanden worden uitgebouwd (en dit is bij het verschijnen van dit artikel volop aan de gang).

Hoofdmoot van het weekend was de uitreiking van de Koning Mattheijsprijs. Deze wisselprijs, die om de twee jaar zal worden uitgereikt, is een beeldhouwwerk van Walter De Buck omtrent de Rechten van het Kind. Het wordt toegekend aan twee scholen waar gewerkt wordt aan integratie van minderjarige vluchtelingen en hun ouders (vanuit de pedagogiek van Janusz Korczak). Deze prijs kwam toe aan Johan Huybrechts van de Regenboogschool in Antwerpen en Ludo De Wilde van de St. Jan Baptistschool in Gent. Zij mogen het kunstwerk volgend schooljaar benutten om kinderen aan te zetten tot creatieve expressie en een tentoonstelling op te zetten rondom de Rechten van het Kind. Daarnaast kunnen zij een beroep doen op een teamgerichte navorming rondom de pedagogiek van Janusz Korczak.

Er werden al ideeën geuit voor de organisatie van het Koning Mattheijse weekend volgend jaar. Het idee om dan een nacht van de weerbaarheid te organiseren (om de weerbaarheid van Sabine en Laethitia te herdenken), vond we het meeste bijval.

De belangrijkste ervaringen van het weekend was ongetwijfeld dat we met onze Vlaamse Korczak vereniging, na enkele jaren zwerven, het gevoel hadden eindelijk een thuis gevonden te hebben en daar zijn we de mensen van de Volkshogeschool Elcker-lk en Walter De Buck enorm dankbaar voor.

Één van de deelnemers aan het weekend riep op om ons te engageren voor het lot van de niet begeleide minderjarige vluchtelingen in Vlaanderen. Voorlopig is daar al door twee leden positief op gereageerd. Indien u hier ook iets voor voelt kunt u contact opnemen met Erik Tassyns. Wie een informatiefolder wenst over de Vlaamse Korczak Vereniging kan ook terecht bij Erik.

Erik Tassyns is te bereiken via E-mail korczak.vlaanderen@pandora.be

G E S I G N A L E E R D

Ik herinner mij Janusz Korczak

Met deze titel begint Joseph Steinhart zijn twaalf pagina's handgeschreven jeugdherinneringen van Janusz Korczak. Of eigenlijk zijn herinneringen van Dr. Henryk Goldszmit, want zoals hijzelf zegt kende hij niet zo zeer de 'geleerde' als wel de man achter de pseudoniem: 'een man die mijn vader was gedurende acht jaren; een man die mijn fysieke and psychische gebreken heeft genezen, en die mij een belangrijke basis van ethisch besef heeft bijgebracht die mij mijn hele leven gediend hebben' (p1).

Steinhart heeft van zijn 7^e tot zijn 15^e jaar in het weeshuis Dom Sierot gewoond. Hij kwam daar in 1912. Korczak was toen nog jong en net begonnen om zijn pedagogische ideeën in praktijk te brengen. Steinhart heeft ze zelf ervaren en wil aan de hand van zijn herinneringen laten zien hoe goed ze werkten. Korczak was naar zijn mening een van die zeldzame mensen die 'deden wat hij zei' (p12).

Joseph Steinhart kwam na de dood van zijn vader, als een timide jongetje in Dom Sierot terecht. Zijn familie was uiteen gevallen en zijn hele wereld was ingestort. Hij trok zich terug in zijn schulp en keek alleen maar naar de grond. Korczak zag het even aan, misschien was het de nieuwe omgeving die hem zo schuw maakte. Maar toen na verloop van tijd er geen verandering optrad ging hij opzoek naar oplossingen. Eerst een praktische. In die tijd hadden de overhemden van de jongens een losse kraag. Korczak gaf Joseph een extra hoge zodat hij zijn hoofd wel omhoog moest houden. Maar dat hielp niet. In tegendeel, door het vreemde aanzicht begonnen de andere kinderen hem uit te lachen. Toen ging Korczak gesprekken met Joseph aan, om zo zijn zelfvertrouwen op te bouwen. Deze gesprekken hielpen wel. Ze toonden Joseph ook dat Korczak iemand was die echt om kinderen gaf, 'niet alleen als patiënt, maar als mens' (p3).. Als ultieme bouwsteen in 't opbouwen van Joseph's zelfvertrouwen gaf Korczak hem een eigen kluisje. Een voorrecht wat eigenlijk alleen aan oudere kinderen werd gegeven, maar die Joseph liet zien dat hij vertrouwen in hem had.

Joseph Steinhart is van mening dat een van de grootste verdiensten van Korczak was, dat hij, samen met mevrouw Stefa in Dom Sierot een opvoe-

dingsklimaat creëerden vrij van angst. Zeker gezien het feit dat in die tijd, het begin van de 20^e eeuw, de gewone manier van opvoeden er een was waarin angst en lijfstraffen de boventoon voerden. Het was moeilijk voor te stellen: een miniatuur vrije en rechtvaardige samenleving, geregeerd door kinderen in een tijd waarin onderdrukking, onrechtvaardigheid en discriminatie heel gewoon waren. In Dom Sierot konden kinderen hun kritiek uiten en werd er naar hen geluisterd. De kinderrechtbank had daarin een belangrijke plaats. Hoe belangrijk, dat merkten de kinderen toen de rechtbank een keer na buitensporig vervelend gedrag van een aantal van hen (onder ander Joseph), voor een maand werd geschorst.

Steinhart beschrijft Korczak als een creatieve man, iemand met humor, die graag verhalen vertelt en die op allerlei innovatieve manieren probeert het samenleven in Dom Sierot vorm te geven. Behalve de rechtbank en de weeshuiskrant was er bijvoorbeeld de 'stille periode'. Een periode waarin alle activiteiten stil kwamen te staan en er tijd was om te lezen, na te denken, of huiswerk te maken. Een periode om de geest te verlichten. Steinhart denkt dat in de huidige maatschappij, met de overlading van allerlei informatie en lawaai, deze stille periodes een goede inbreng zouden kunnen zijn voor veel kinderen.

Sommige mensen bekritiseerden Korczak en mevrouw Stefa, omdat ze de kinderen niet genoeg zouden voorbereiden op het leven in de gewone maatschappij. Zo zou Dom Sierot alleen een goede trainingschool zijn voor kindermeisjes van rijke families. Steinhart is het niet met deze kritiek eens. Hij vertelt er in die tijd heel weinig beroepsmogelijkheden waren voor meisjes. Er was geen openbaar schoolsysteem en het enige wat men kon doen en ook deed was een eigen opleiding organiseren.

Verhalend over zijn herinneringen van Korczak, benadrukt Steinhart dat we niet de inbreng van mevrouw Stefa Wilczyńska mogen vergeten. Steinhart voelde als jongetje niet zo'n genegenheid voor mevrouw Stefa, als hij voor Korczak voelde. Zij had hem destijds zijn bijzondere kluisje afgenomen, toen Korczak naar de oorlog moest (1914-1918) en dat heeft hij haar nooit kunnen vergeven. Terugkijkend realiseert hij zich nu hoeveel onverdiende onzin ze van hem heeft geaccepteerd. En hoe vriendelijk en begrijpend ze gedurende al die jaren eigenlijk was. mevrouw Stefa en Korczak waren samen een team, de ouders in een familie. mevrouw Stefa was de sterke moeder, die alles overzag en regelde. Korczak was de makkelijke, gezellige vader. 'Hij was een speciaal persoon, en iedereen die met hem in contact kwam werd geraakt

door zijn menselijkheid en wijsheid. Ik in ieder geval' (p12).

Joseph Steinhart
Holiday, Florida, U.S.A.
24 maart 1982

Vervolg uit het verhaal over Esterka die in de jaren van de eerste wereldoorlog in het weeshuis van Korczak werkte in Warschau. Dit verhaal stond in De Kleine Revue van 1935.

28 maart

De kinderen vertellen voortdurend over de twee dokters die in de oorlog zijn. Een ervan is de voorzitter van de stichting die voor het Weeshuis zorgt, de ander is de directeur. De eerste dokter is naar het schijnt erg zenuwachtig, schreeuwt over alles wat er gebeurt. Hij schreeuwde zelfs naar juffrouw Stefa, (nou?), maar hij heeft een goed hart, maar hij is zo snel, zo ongeduldig. Hij kijkt altijd de hoofden van de meisjes na en zegt dat, zo vaak als kan, het haar afgeknipt moet worden. Zonder medelijden. Protesteren helpt niet.

Mijn haar is wel flink gegroeid, ik lijk al op een Poolse. Ik kan het zelfs al in twee staartjes doen. Het haar piekt er nog wel een beetje uit, maar ze lijken al wel op vlechten.

De tweede dokter ziet een beetje kaal uit, hij heeft een rode snor en een puntbaardje. Als hij iemand aardig vindt, zegt hij sufferd of cymbaal tegen je, en hij doet verder heel gewoon. Maar iedereen weet dat hij van de oudste kinderen Regina het aardigst vindt en van de jongsten Natka.

Die dokter is, denk ik, net zo belangrijk, of zelfs belangrijker dan juf Stefa. Zou dat kunnen, dat iemand meer te zeggen heeft dan juffrouw Stefa?

12 april

De vorst verdwijnt, de lente komt eraan en daarmee komen andere nieuwe dingen. Ons winkeltje, waar je tot nog toe schriften kon kopen, pennen en potloden, of liever, je kreeg ze voor niets, daar kun je nu voor een paar cent rauwe knollen kopen en winterwortelen. Wie van thuis geld meekrijgt, rent naar de winkel. Natuurlijk zijn er op zondag de lange rijen, want gisteren nog waren de kinderen thuis op bezoek.

Juf Stefa waarschuwt ons allemaal om geen rotte vis of paardenvlees bij Kerdelak te kopen, want daar kun je ziek van worden. Zij wil ook dat er in ons winkeltje gekocht wordt, want ze wil dat geen van de kinderen zulke afschuwelijke dingen gaan eten uit dat warenhuis.

20 juni

Vanaf de 13^e ben ik buiten de stad, in Anino. Ik hoor bij de gelukkige groep van 60 zwakke kinderen, die uiteindelijk naar buiten gestuurd moesten worden. Omdat het huis klein is, zijn we er nu met ons dertigen voor een maand, daarna komt de tweede groep.

Juf Esterka is bij ons. Zij is ook zwak en moet ook buiten zijn. Ik zie voor het eerst het bos, velden, weide. Ik hoor de leeuweriken fluiten, en het ruisen van bomen achter de ramen.

Het is hier prachtig. Ik vergeet bijna dat het oorlog is, dat mijn vrienden in Warsawa niet weten wat dat is, buiten, en nog steeds honger hebben.

Wij leven hier net als voor de oorlog. We krijgen dikke soep, bessen, en soms zelfs een ei. Vaak is er geen brood, dan krijgen we een dubbele portie witte kaas. Juf Esterka heeft een recept uit Zwitserland meegenomen, dat pudding heet. Ze maakt het van griesmeel en suiker. Ze giet de griesmeel in bekers die ze in de kelder brengt. De volgende dag is de pudding zo hard dat je die met een mes kunt snijden. We vinden het erg lekker.

Maar het fijnst is de zon. De lieve, warme zon. Helenka speelt met ons dat we in een pensionaat zijn, ze noemt het 'Zwitserland.' Ze laat ons op de grond liggen, met ons gezicht naar de zon, en dan de ogen dicht. Dan zingt ze voor ons met haar piepstem en wij liggen stil en zuigen de geur van het land in.

Column

'Mijn leerling, zoon van een gastarbeider, allochtoon of immigrant?'

Waar hebben we het over?

In een heftige discussie in de trein hoorde ik laatst het woord 'allochtonie'. Nu kun je praten over allochtone leerlingen, allochtone cliënten, allochtone scholen maar niet over allochtone broodroosters, treinen of 'allochtonie'. In de zomer van 1970 op de markt in Zutphen was ik getuige van het volgende tafereel: Bij een viskraam riep een visboer: 'tot ziens!'. Direct daarop volgden de woorden van de klant: 'tot niet ziens!' De Turkse klant had geprobeerd op een paar lekkerbekjes af te dingen.

In die tijd, 1970, startte ik met een groepje andere mensen op de Overtoom in Amsterdam een spreekuur voor (vooral) Turkse en Marokkaanse gastarbeiders. Wij deelden onuitgesproken een zelfde gevoel. Wij zagen de in de buurt toestromende 'gastarbeiders' in eerste instantie als immigranten die huis en haard hadden achtergelaten. Wij identificeerden ons met hen en dat leidde tot hulp. Vele sociaal raadsmanen, advocaten, studenten waren bereid dat vrijwillig te doen. Wij liepen ook pensions af om de stapelbedden die per 8 uur verhuurd werden te zien, te inventariseren en publiceerden daarover ('Arbeiders te gast'). Wij hadden geen andere term dan 'gastarbeider'. Die mogelijkheid tot inleving maakte eigenlijk een aparte term overbodig. Hun menszijn stond voorop. Tegenwoordig zijn de immigranten geografische eenheden die statistisch 'verwerkt' dienen te worden voor onderwijsbeleid en politiek.

Immigranten in Israël

Na 15 jaar als immigrant in Israël gewoond te hebben kwam ik een paar jaar geleden terug naar Nederland. Mijn ervaringen o.a. als 'gastarbeider' in een broodfabriek, twee plasticfabrieken en kuikenfokkerij komen mij nu goed van pas in de Nederlandse situatie. Ik leerde van mijn eigen ervaringen en die van andere immigranten die net in Israël aangekomen waren. Steeds voelde je jezelf alsof je aan een elastiek vastzat waarvan de ene kant vastzat in het land van herkomst en de andere kant een aanhechtplaats zocht in het nieuwe land. De veerkracht vereiste veel tegen-energie.

Als immigrant blijf je vaak bezig met vergelijken en ben je op zoek naar overeenkomsten, naar bekende geuren of geluiden. Om maar iets vertrouwds in het nieuwe land aanwezig te vinden, als een kind dat haar pop mee naar oma neemt als het gaat logeren.

Vaak bezig zijn met 'wat is waar beter', met gevoelens van heimwee. Gevoelens die bij alle immigranten een rol blijven spelen. Vaak herken je het 'grootste geheime taboe': man en vrouw weten niet van elkaar dat zij dezelfde gevoelens hebben zoals heimwee, spijt, verdriet. En dan bemerk je het 'grootste gemene probleem', het blijkt een 'gemeene verdeler' als beide partners hetzelfde voelen zonder het durven uit te spreken. De oplossing kan vaak niet leuk zijn. terugkeer, uit elkaar gaan. Ook: uit elkaar groeien. De een slaagt wel, de ander niet, omdat iemand meer problemen met de taal blijkt te hebben dan de ander en vaak tegen eigen verwachtingen in. Kinderen van deze immigranten in Nederland zitten nu op onze scholen.

Sommige leerlingen hebben meer levensjaren in een ander land achter de rug dan hier op school.

De 'allochtoon als immigrant' en perceptie

Maar terug naar het woord 'allochtoon'. Ik leerde dat je eigenlijk als immigrant verwacht dat de niet-immigranten de fasen waar je doorheen gaat en helaas ook moet gaan, ziet; daar gevoelig voor blijkt te zijn. Ik praat dan ook liever over 'immigranten' of 'met een immigratieachtergrond' en zelfs nog als het om jongeren tot in de derde generatie gaat. Aansluiting heb je eerder en je loopt minder gemakkelijk over belevingen heen. Een zaak van waarnemen.

Een immigrante in Nederland, had een postzegel nodig voor op een brief. Zij liep in een winkelstraat en zag boven een winkeltje 'portzegels' staan. De winkel lag vol met albums en pakketjes postzegels. De winkelier begreep de situatie meteen en verkocht haar een postzegel. Nu kun je om dit verhaal hartelijk lachen, je kunt ook je bewondering uitspreken voor zowel de vrouw, die inventief en initiatiefvol een oplossing zocht en vond en ook bewondering voor de winkelier, die zich in haar situatie kon invoelen..

Dat waarnemen van de ander, dat kunnen indenken en liefst ook invoelen dat een ander een situatie anders voelt, dat leerde ik van immigranten. Een metafoor moge dat verduidelijken:

Als je een volle treincoupé binnenstapt, kun je een onaangenaam gevoel bij jezelf herkennen: anderen kijken naar je, zitten mijn kleren goed, wordt daar niet afkeurend on-

derzoekend naar gekeken ? Iets 'unheimisch' voel je, al sta je nog zo stevig in je schoenen. Maar als je zelf reeds in die coupé zit en er komt iemand binnen dan ervaar je een zekere geriefelijkheid, genoegzaamheid, comfort: vanuit je stoel bekijk je de ander, zijn uiterlijk, je maakt inschattingen. Jij zit al en jij hebt 'zijn' probleem niet.

Verschil in gevoel

Bij jaren lang werken met immigranten is mij gebleken dat dit verschil in perceptie en gevoel altijd speelt en een metafoor een hulpmiddel kan zijn. Een eenvoudiger metafoor is nog duidelijker: Binnen of buiten een cirkel staan. De een ervaart voortdurend iets 'bols', terwijl de ander alleen van 'hol' uitgaat, dit bedoelt, ziet, en gebruikt. En dit vertroebelt de omgang. Als immigrant voel je je niet erkend, je gaat afgeven op allen die niet iets van dat meespelende 'bolle' gevoel oppikken. Het elastiek behoudt niet voor altijd zijn veerkracht. Het evenwicht kan verstoord raken en de tegenkracht te groot worden. Na één jaar vrijwilliger te zijn in een vreemd land, kon een 50 jarige Spaanse dame in huilen uitbarsten omdat een groep anderstaligen in een groeps gesprek nog steeds in haar aanwezigheid Duits sprak, tegen de afspraak in om Engels te spreken. Zij ging ervan uit dat de anderen gevoelig zouden zijn, als immigranten, voor haar situatie. Als dat al gebeurt onder vrijwilligers, dan zal dit zeker gebeuren tussen immigranten en niet-immigranten.

'Pappa wat was er eerder, allochtoon of autochtoon?'

De metafoor van de waarneming en het gebruik van een woord dat directer verband legt met het proces dat mensen doormaken, 'immigrant', kan behulpzaam zijn bij het omgaan met leerlingen, de kinderen van deze groep mensen en de problematiek waarvoor zij staan en waar wij te vaak niet gevoelig voor blijken. De term 'allochtoon' zal ons eerder gevoelig maken voor statistische informatie over de groep, het woord 'immigrant' voor wat er in deze mensen omgaat. In Israël wordt over 'olim', immigranten gesproken en 'wattikim' (onze 'autochtonen'). 'Wattikim' betekent zoiets als, 'immigranten met een hogere anciënniteit; zij die er al langer zijn. De tweedeling valt weg. Er zal een tijd komen dat een zoon aan zijn vader bovenstaande vraag stelt. Zal dan pas blijken dat de vraag niet eerlijk gesteld kan worden en de opdeling in twee termen irrelevant?

Jeroen M. Petri

Jongeren aan het woord

Vriendschap

Hoi ik heet Gabor en ik heb iets geschreven over vriendschap. Hoe belangrijk vriendschap voor mij is maar ook in het algemeen en wat mijn gevoelens en emoties bij vriendschap zijn. Ik woon sinds kort in Hilversum. Daarvoor woonde ik in Weesp, maar ik zat al in Hilversum op school. Ik heb hier nu ook heel veel vrienden die ik veel meer zie, omdat ik dichterbij in de buurt woon. Naarmate ik mijn vrienden en vriendinnen steeds vaker zag kon ik bij hen goed m'n ei kwijt en zij dus ook bij mij. Wat me erg raakte was een verhaal van mijn beste vriend.

Op een avond gingen we met zijn vieren een DVD terug brengen naar de filmclub. Op de terugweg had ik een opmerking gemaakt die niet echt goed terecht kwam bij Lotje, een vriendin van mij. Zij liep langs mijn huis en ik dacht dat zij naar huis ging. Mijn beste vriend Tom liep achter haar aan en ik dus ook, ik vroeg aan Tom: 'Waar Lotje heen ging?' Hij zei, dat hij hetzelfde had. Ik begreep daar helemaal niks van. Ik bleef maar aan Tom vragen wat er met hem en Lotje aan de hand was. Later zei hij dat het om suïcidaal-zijn ging. Daar schrok ik heel erg van. Het bleek dat Lotje en Tom zichzelf ook sneden, allebei om verschillende redenen.

Lotje deed dit omdat haar vader haar vroeger mishandelde. Zij kwam later die avond terug maar Tom was verdwenen. Dus ik vroeg aan Lotje of zij wist waar Tom uithing. Ze zei, dat hij alleen wilde zijn en toen gebeurde het. Lotje vertelde mij dat Tom afgelopen zomer zelfmoord wou plegen door van een brug af te springen. Het enige wat hem daar van weerhield dat waren wij en ik voelde me trots maar degelijker tijd zo in shock dat ik boos werd en verdrietig. Dit heeft onze vriendschap zo versterkt dat we zeker nog betere vrienden zijn geworden en dat ook voor altijd zullen blijven.

Ik heb dit stukje geschreven omdat ik de mensen wil laten weten dat jongeren met meer dingen aan hun hoofd zitten dan alleen maar lol en dwarszitten. Ook al komt het soms zo over, dat is dan een soort masker om niet als een softie over te komen maar er gaat heel wat meer in ons om dan men denkt en dat weet ik bijna 100% zeker.

Tom en Lotje waren schuilnamen, omdat ze liever hadden dat mensen het niet zouden weten, het is

tenslotte een hele ervaring.

Aan alle mensen die met jongeren werken, wees niet al te hard want voor je het weet kan er iets meer gebeuren dan alleen verdriet.'

Gabor Hooijkaas, 15 jaar

O P R O E P

Wie helpt het 'Nash Dom' Zomerkamp 2004?

De voorbereidingen van het 12 'Nash Dom'-zomerkamp zijn weer in volle gang en dit jaar zullen 16 Nederlandse jongeren en begeleiders aan het kamp deelnemen. Onder hen 4 blinden en slechtzienden. De Russische groep bestaat uit zo'n 80 kinderen, jongeren en groepsleiders. Onnodig te zeggen dat we er met z'n allen weer ontzettend veel zin in hebben. Maar. . . we hebben nu uw hulp nodig.

Voor het kamp is veel geld nodig en we houden ons hart vast dat het dit jaar zeer moeilijk zal worden om via de officiële sponsors het benodigde geld bij elkaar te halen. De barometer staat niet op 'zonnig' wat dat betreft.

Dus onze vraag:

Wie sponsort één of meerdere kinderen uit Nederland of Rusland die graag mee willen maar waarvoor de kosten te hoog zijn?

één Nederlands kind : € 600,= (i.v.m. reiskosten)

één Russisch kind: € 250,=

(iteraard zijn ook alle andere giften welkom hoe klein ook!

Uw bijdragen zijn welkom op de speciale 'Nash Dom'-girorekening van de Janusz Korczak Stichting:

giro 69 91 018

t.n.v. Janusz Korczak Stichting

Postbus 70048

1007 KA Amsterdam

Namens de leiding en de kinderen van het Nash Dom-kamp heel veel dank.

Oh Ja, als u een kind wilt sponsoren (min. € 50,=) krijgt u het boek 'Jij en Ik en Wij samen' cadeau.

'Het kleine Korczak Bulletin' is een uitgave van de Janusz Korczak Stichting en verschijnt 4 x per jaar

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met het secretariaat.

Postbus 70048

1007 KA Amsterdam

tel. 020 644 70 18

fax 020 644 81 54

info@korczak.nl

www.korczak.nl

redactie

Theo Cappon

Edward Skubisz

Anouk Brink

gastre dactie

Jeroen M. Petri

Gabor Hooijkaas

Deze nieuwsbrief kunt u ook via uw e-mail ontvangen, stuur hiervoor een e-mail naar info@korczak.nl onder vermelding van Kleine Korczak Bulletin